

Ställningstagande från förbundsåret 2026: Diabetessituationen kräver nationell kursändring

Finland är ett undantag i två hänseenden: dels har vi relativt sett den högsta förekomsten av typ 1-diabetes i världen, dels ökar typ 2-diabetes hos unga snabbare än i de övriga nordiska länderna. Samtidigt når mindre än 40 procent av de insjuknade behandlingsmålen. Det visar att det nuvarande systemet varken ger tillräckligt stora hälsofördelar eller säkerställer människors funktionsförmåga.

Redan i dag har en av tio finländare diabetes. Utan målmedvetna beslut kommer så många som en av fem att ha diabetes 2050. Det handlar inte om någon avlägsen hotbild, utan det är en utveckling som pågår redan nu.

Men det ingen ofrånkomlig utveckling. Verktygen för att förebygga och behandla typ 2-diabetes effektivare är kända och tillgängliga. Det som fortfarande saknas är viljan att omsätta dem i praktiken på ett brett och konsekvent sätt. Typ 1-diabetes går i dagsläget inte att förebyggas. Följaktligen måste alla ha lika tillgång till effektiv individanpassad vård och diabetesteknik.

Om styrningen av välfärdsområdena och kommunerna fortsätter att vara baserad på kortsiktiga ekonomiska resultatmål, finns det inga trovärdiga utsikter att förbättra befolkningens hälsa och funktionsförmåga. Prevention och behandling av diabetes kräver långsiktigt tänkande och åtgärder, som är särskilt inriktade på de som löper ökad risk att insjukna. De måste erbjudas verksamt och långsiktigt stöd för livsstilsförändringar. Det kan ge besparingar på upp till 2 miljarder euro.

Samtidigt måste vardagsmiljöerna stöpas om så att hälsofrämjande val blir enkla, tillgängliga och ekonomiskt överkomliga för alla. Att betona individens ansvar utan strukturellt stöd från samhället kommer inte att minska sjukdomsförekomsten eller dämpa kostnaderna.

För en hållbar kursändring krävs det att besluten är baserade på aktuella och tillförlitliga data om effektivitet och utfall. Informationen finns redan nu, men den måste också vara styrande för verksamheten. Följaktligen måste realistiska, nationella effektmål för diabetesvården läggas fast och följas upp öppet och systematiskt. Evidensbaserad vård som ger hälsofördelar innebär också att ny vårdteknik och digitala lösningar införs på lika villkor i hela landet och att nivån på vården inte avgörs av var en person är bosatt. Effektiv prevention och verksam behandling av diabetes är en nödvändig investering i nationell handlingskraft, arbetsförmåga och ekonomisk hållbarhet. Utan modiga nationella strategier kommer Finland att betala ett allt högre pris för diabetes – i form av stigande vårdkostnader, diabeteskomplikationer och förlorad produktivitet. Det dags att välja en annan framtid.